

STORTINGET

Representantforslag 97 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Johan Aas, Silje Hjemdal og Terje Halleland

Dokument 8:97 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Johan Aas, Silje Hjemdal og Terje Halleland om å bedre ofres rettigheter ved vold i nære relasjoner og innføre permanent besøksforbud

Til Stortinget

Bakgrunn

Vold i nære relasjoner er et stort samfunnsproblem. Forslagsstillerne vil med dette forslaget løse problemet med at voldsutøvers rettigheter vektet høyere i domsavsigelser enn hensynet til ofrene. Derfor trengs tydelige lovendringer, og handlingsrommet i dagens lov må brukes mer for å ivareta ofrene.

I løpet av kort tid har flere partnerdrap rystet Norge. Disse tragiske dødsfallene kommer ikke ut av det blå. De samme faresignalene preger nesten samtlige saker. Problemet er at de ikke blir tatt alvorlig nok. Siden år 2000 har 186 kvinner og 23 menn blitt drept av sin partner eller ekspartner. Nesten alle slike drap er kjennetegnet av vold i forkant.

Forslagsstillerne mener det er mange forhold som må forbedres for å trygge ofrene og forebygge vold i nære relasjoner. Omvendt voldsalarm er et viktig og godt tiltak.

Etter straffeprosessloven § 222 a kan besøksforbud – dvs. forbud mot å oppholde seg på et bestemt sted, følge, besøke eller på annet vis kontakte en person – besluttes dersom det er grunn til å tro at en person ellers vil

begå en straffbar handling overfor en annen person, følge eller på annet vis krenke en annens fred.

Beslutning om besøksforbud krever at den som forbudet skal beskytte, har begjært det, eller at allmenne hensyn krever det.

Dagens rettspraksis er at det må være en nærliggende og reell risiko for straffbare handlinger.

Etter forslagsstillerne syn er hensynet til ofrene for lite vektlagt. Besøksforbud må defineres som et hjelpemiddel for voldsutsatte. Den tryggheten voldsutsatte får av et besøksforbud, bør vektet tyngre enn hensynet til den dømte. Det bør derfor etter forslagsstillerne mening komme tydeligere frem i lovteksten at besøksforbud kan besluttes permanent i alvorlige saker der det er grunn til å tro at offeret vil få det bedre ved et slikt besøksforbud. Er man dømt i en sak om vold i nære relasjoner, vil det også være forståelig for omverdenen at et slikt permanent besøksforbud ilegges.

I en sak omtalt i media der dette er satt på dagsordenen står det i dommen fra lagmannsretten blant annet dette:

«I risikovurderingen som ble gjort forbindelse med den dømte (anonymisert) begjæring om prøveløslatelse, er det lagt til grunn at han fremdeles har uttalt empatisvikt og liten endring i holdninger og personlighet og at han i lys av historikken kan tenkes å begå straffbare forhold.»

Likevel kom lagmannsretten med 2-1 til følgende:

«Etter en samlet vurdering er flertallet etter dette kommet til at vilkårene for å ilegge besøksforbud i medhold av straffeprosessloven § 222 a ikke er oppfylt. Begjæringen om besøksforbud tas derfor ikke til følge.»

Forslagsstillerne mener denne dommen viser at dagens lovverk er for svakt til å ivareta ofrene og har for mye fokus på den dømtes rettigheter.

I denne saken har altså kvinnen, som er et av flere ofre, fått trukket tilbake besøksforbudet av lagmannsretten og har måttet gå gjennom to rettsinstanser siden den dømte påklaget besøksforbudet. Bare det i seg selv er etter forslagsstillernes syn en prosess som påfører offeret mer stress og belastninger som samfunnet skulle ha sikret vedkommende fra.

Det er allerede hjemmel i straffeloven § 58 annet ledd for å ilegge kontaktforbud etter straffeloven § 57 på ubestemt tid, når særlige grunner tilsier det. Det er opp til påtalemyndigheten å begjære dette hvis det er grunn til det i den enkelte sak. Dette virker å være lite brukt i alvorlige saker. Justis- og beredskapsminister Emilie Mehl viste også til hjemmelen i sitt svar 25. november 2025 på skriftlig spørsmål fra stortingsrepresentant Helge André Njåstad (Dokument nr. 15:439 (2024–2025)). Derfor bør loven tydeliggjøres, og det må da også tas inn at hensynet til offeret skal være en del av vurderingen. Det er også et problem at straffeprosessloven sier at besøksforbudet kun skal gjelde for en bestemt tid og høyst ett år

av gangen, og at vilkårene i for liten grad hensyntar ofrene.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av straffeprosessloven § 222 a slik at det i særlige tilfeller kan nedlegges besøksforbud på ubestemt tid.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av straffeloven § 58 slik at terskelen blir lavere for å idømme kontaktforbud på ubestemt tid etter § 57, med mål om at dette idømmes i flere saker der hensynet til fornærmede tilsier det.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av straffeprosessloven § 222 a og straffeloven § 57, slik at forebygging og trygging av mulige og aktuelle fornærmede ved permisjon fra soning av alvorlige straffedommer er grunnlag for å nedlegge besøksforbud og idømme kontaktforbud.

19. februar 2025

Helge André Njåstad

Silje Hjemdal

Johan Aas

Terje Halleland